

Český
týdeník

Založen
roku 1968

Naše rodina

8. 7. 2014

Cena 34 Kč

Pro předplatitele 31 Kč

28

PRO PŘEDPLATITELE: KAŽDÝ TÝDEN JAKO PŘÍLOHA = **TV pohoda** **ZDARMA!**

**ČASOPIS VYCHÁZÍ
UŽ 46 LET!**

**Přemek
Podlaha
radí**

**LÁZNĚ
nahatého
Františka**

**BÁJEČNÁ
PLAVBA
Středomořím**

JIŘINA JIRÁSKOVÁ

Malá vzrůstem, velká osobností

Renáta Novotná zasvětila svůj život jedné z legend českého poválečného divadla - Jiřině Jiráskové. Jako mladá dívka, okouzlená talentem a lidskostí jedné z našich nejlepších hereček, nastoupila do Divadla na Vinohradech jako její tajemnice a strávila s ní i závěrečné období její ředitelské éry. Celkem prožila v blízkosti Jiřiny Jiráskové dvě desítky let.

Jiřina Jirásková Hvězdou z vlastní vůle

Pro svou diplomovou práci na Katedře divadelní vědy Univerzity Karlovy v Praze si Renáta Novotná vybrala téma Herectví Jiřiny Jiráskové. Upravená verze doplněná o bohatou přílohu dosud nezveřejněných fotografií či rozhovorů je připravena do tisku v podobě nevšední monografie.

Dětství

Celá dlouhá léta jsem se vyhýbala konstatování, že jsem vyrostla ve velmi prostých podmínkách v pavlačovém domě. Toto levné doporučení se příliš nabízelo a já jsem na něm neměla zásluhu. V minulém režimu jsem se tím příliš nechlubila. Moje maminka byla ze skromných poměrů, dokonce si pamatuji, že v naší kuchyni byly v podlaze stopy po verpánku mého dědečka, který byl ševcem. Spíš jsem se vždy chlubila, že byl můj tatínek z modré krve, což je také bez mé zásluhy pravda. Narodila jsem se tedy v naprosto normálních poměrech, ve střední vrstvě. Jestli jsem se někdy v životě dopracovala, nevím, ale v každém případě to byla především zásluha mojí maminky, která byla neobyčejně bystrá, nadaná, chytrá, šikovná ženská a měla veliký smysl pro humor, jinak mě nemohla přivést na svět.

Žili jsme v činžovním domě na hranicích Smíchova a Košíř, jsem tedy Pražáčka, Vltavou křtěná. V mém mládí by se o mně ale řeklo, že jsem byla holka Košířanda. Z jedné oken jsme se dívali na Neubertovu tiskárnu, z druhých oken jsme se dívali na Ringhofferovu továrnu, na sirkárnu. Byl to velice poetický kraj. Prakticky to bylo v místech, kde dnes ústí Strahovský tunel a kde, proti tomu tunelu, stojí hotel Mövenpick. Je nutno říct, že na rozdíl od toho tenkrát ne příliš hezkého pohledu, je to tam dneska moc ošklivé.

Rodiče

Ti mí se mi hodně věnovali a měli mě rádi. Byla jsem jedináček, jedináček hýčkaný a opečovávaný. Myslím, že jsem byla pravděpodobně díky této okolnosti asi pěkný rajstajbl.

Maminka byla velmi inteligentní, s neobyčejným smyslem pro humor, vybavená do tvrdého života. Dlouhou dobu byla v domácnosti, a když se později s mým otcem rozešla, přižívovala se šitím. Já jsem se vždy oblékala z toho, co mi přešla ze šatů svých přítelkyň (šila mi z těch odložených materiálů i v době, kdy jsem už hrála na Vinohra-

V ředitelně Divadla na Vinohradech strávila Jiřina Jirásková řadu let

dech. Dodnes jsem své mamince neobyčejně vděčná, protože z těch omezených prostředků, které měla, mě nechala studovat na konzervatoři a posléze na vysoké škole. Od okamžiku, kdy jsem se postavila na vlastní nohy, jsem se jí to snažila vrátit.

Jedna velká nectnost mi zůstala, jsem strašně prchlivá. Zdeněk Podskalský říkal, že se moji rodiče dopustili pedagogické chyby, když tu vztekající se holčičku nepostavili v šatíčkách do vany a neosprchovali ji studenou vodou. Býval z mých výbuchů zlosti vždycky hrozně nešťastný a říkával - řekni, Jiřinko, co chceš, a já to udělám, ale musíš se vyjádřit jasně! Já se potom hrozně styděla a ptala se ho, jestli mu to stojí za to, zabývat se takovou vzteklou babou. Odpovídal - to jsou řídké okamžiky, ty máš jinak velmi mnoho mužných vlastností a ty za to stojíš.

Kláster

Když bylo Jiřině Jiráskové deset let, začal nesoulad mezi jejími rodiči narůstat, situace nakonec po pěti letech, v době těsně po druhé světové válce, vyústila v rozvod manželství. Jiráskovi se rozhodli řešit disharmonii, která mezi nimi zavládla, bez asistence dcery, využili proto možnosti odstěhovat ji na čas z Prahy do Kutné Hory, z kvinty řádového gymnázia v Ostrovní ulici tedy přešla do gymnázia voršílského řádu a jejím dočasným domovem se stal řeholní penzionát v Kutné Hoře. Představa, že se stane jeptíškou, se jí zalíbila, pro ten

kostým... Zpočátku byla touto „rolí“ zaujatá, chodila nadšeně na ranní mše do mrazivé klášterní kaple, ale postupem času jí toto zaujetí opouštělo, také prospěch se jí začal zhoršovat.

Neblahou prospěchovou situací Jiřiny Jiráskové, indispozici k učení se klasické latině, řešila záhy matka představená s jejím otcem. Navrhla mu, aby dcera hledala uplatnění u divadla. Roli prince, kterého hrála na vánoční besídce, zvládla evidentně skvěle, v této oblasti by tedy abatyše viděla možnost její realizace. Toto doporučení pana Jiráska zaskočilo. Ačkoli v něm bilo srdce ochotníka, o herecké kariéře pro svou dceru neuvažoval. V jeho představách zatím

budoucnost dcery symbolizoval spíše bílý lékařský plášť, tuto změnu směru tedy přijímal s velkou nedůvěrou. Navíc divadelního prostředí se jeho dcera dosud sama příliš nedotýkala. Pouze v osmi letech hrála a zpívala v chodských krojích na jevišti Divadla Járy Kohouta (dnešní Divadlo ABC).

Přesto jako zodpovědný otec přistoupil k jejímu novému životnímu cíli s vážností, na vše potřebné k přijetí se informoval přímo u ředitele konzervatoře Miroslava Hallera. K osobní přípravě na přijímací zkoušky mu byla pro dceru doporučena studentka čtvrtého ročníku - Milena Vildová. Nastudovala s mladíčkou adeptkou herectví monolog z Císařova mima od Václava Renče a Juliinu balkónovou scénu. Z konzervatoře pak přišla Jiřině Jiráskové kladná odpověď, přijali ji.

Krása jižních Čech

Zdeněk Podskalský jednou napsal: „Jsem z jižních Čech, a to není jen tak odněkud, ale je zbytečné o tom hovořit, protože kdo je z jižních Čech, ten to chápe, kdo jednou přijede do jižních Čech, ten to okamžitě pochopí, a kdo není z jižních Čech, ani nikdy nepřijede do jižních Čech, tomu je to zbytečně vykládat...“

První, kdo mně ukázal jižní Čechy a umožnil mi pochopit nevyslovitelné, byla Jiřina Jirásková. Na pohled, který se mi naskytl, když jsme se spolu cestou do Malenic poprvé ocitly za Volyň, už nikdy nezapomenu, ta malebná krajina mě naprosto okouzila. Stejně tak jsem obdivovala i dům a zahradu, kterou Jiřina Jirásková vybudovala.

Malenice

„Život na vesnici pro mě byl absolutní novinkou. Po půlročním cestování jižními Čechami mě Zdeněk napomenul - Jiřino, prosím tě, proč každého zdravíš tak vstřícně, vždyť jsou to mužský, oni tě pozdraví, neblbni, takhle mají pocit, že jsi blázen, to se tady nedělá, chovej se normálně... Ještě před naším vztahem se Zdeněkem jsem ten kraj trochu poznala, byla jsem tam na několika kratších výletech a také jsem jezdila za svými přáteli do Srní. Ta idyla, o které Klostermann ve svých knihách píše, na Šumavě už pochopitelně k dohledání není.

Jednu hranici naší zahrady tvoří řeka Volyňka, nedovedla jsem si představit, že tam Zdeněk v mládí s tatínkem chytával raky. Co já pamatuju, když se z Volyňky vylovil pstruh, tak měl nádory po těle, tak byla ta voda znečištěná. To jsem tedy Zdeněkovi jenom záviděla, že toto ještě zažil. Také jsem mu záviděla, že vyrůstal v prostředí, které přímo pudilo a provokovalo. To je jako by ses zeptala George Sandové, jak se dostala ke spisovatelství. Prostě žila v rodině, která jí to umožnila, Zdeněk měl také takové štěstí. Když si člověk přečte kroniku vesnice, tak zjistí, že jeho rodina vždy patřila mezi ty osvěcené. Vyrůst v takovém prostředí v liného filozofa, jak sám sebe označoval, pak bylo velice snadné.

Zahrada, Zdeněk a já...

Když jsem začala do Malenic skoro před padesáti lety jezdit, tak byly na zahradě pouze kopřivy, divoké maliny, prázdný včelín a jeden mahon, to bylo vše. Vy-

Malenická zahrada Jiřiny Jiráskové

RENÁTA NOVOTNÁ:

Velmi ráda na okamžiky, které jsem s Jiřinou Jiráskovou v Malenických zažila, vzpomínám. Vybavuje se mi, jak nám jedno poklidné sobotní dopoledne narušil zvonek. Paní ředitelka nikoho nečekala, ale šla se podívat, kdo to je. Když jsem z verandy zahlédla tu nečekanou návštěvu, nevěřila jsem svým očím. U domu stála nějaká paní učitelka s celou třídou dětí školou povinných. Neznala se s Jiřinou Jiráskovou, jen ji napadlo udělat si při školním výletě zastávku a podívat se na známou herečku. Měla štěstí, paní ředitelka byla zrovna v dobrém rozmaru, dokonce tu početnou výpravu pozvala dál, tedy ne do vily, a provedla je zahradou, poskytla jim k tomu i svůj osobitý výklad. Život výjimečných osobností s sebou nese i výjimečné situace, možnost stát se cílem školní exkurze k nim patří...

hrnula jsem si tedy rukávy, pozemek posekala, zorala a založila okrasnou zahradu se skalkou. Všechno je to dílo mých rukou, udělala jsem to sama. Zdeněk mi jen oznámil, že přírodu sice miluje, ale na zahradě nikdy nepracoval, že na to vždycky měli služku a že to on tedy nebude dělat ani do budoucna. V tu chvíli se mi zdálo, že je ke mně tvrdý, že je krutý, že mě nechá na té zahradě dít. Měla jsem tehdy zrovna rozvařený oběd, tak jsem vypnula sporák a pravila - já jsem zase nikdy nevařila a bude tomu tak i nadále. Jenže večer jsem dostala hlad a bylo po zásadách. Zdeněk u těch svých setrval, jako vždycky. Samozřejmě to ode mne byla úplná blbost, chtít po něm, aby mi pomáhal na zahradě, protože on to nechtěl, jeho to prostě nebavilo. Vlastně si uvědomuji, že pokud jsem někdy měla pocit, že mám se Zdeňkem nějaké potíže, tak jsem v jádru těch potíží vždycky byla já se svými požadavky, protože jsem po něm chtěla věci, které on nemohl...

Ted' je na té zahradě vlastně všechno, co jsem stačila já zasadit. Skutečně. Není tam jediný stromček, jediný keřík, jediná kytička, kterou bych já nebyla zasadila. S výjimkou toho mahonu.

Ten v roce 1909 zasadil Zdeňkův tatínek (když ten dům se svým bratrem postavil) a od té doby si tam žije. Já ho miluju, ale Janička říká, že nesnáší jeho sytou vůni, já ano, pro mě je krásná. Dnes už je z té zahrady skoro park. To zahradnické budování mě začalo strašně bavit. Jako městská pražská holka jsem přírodu viděla jen v pampeliškách, které rostly ve skulinách dlažby. Rozlišovala jsem kytičky jenom na žluté, červené a bílé. Žluté byly pampelišky, červené vlčí máky a bílé kopretiny (překvapovalo mě jen, že některé ty kopretiny jsou tak malinké, ony to byly chudobky, ale protože byly okolo zbarvené červeně, tak jsem si říkala, asi utrpěly úraz, no, trochu nadsazuju). Zdeněk byl, pokud jde o přírodu, mým učitelem několik let, uvedl mě do jejich tajů, protože on byl opravdu dobrý přírodovědec. Posléze jsem se stala...

...botanikem amatérem

Když jsem se Zdeňkem chodila na první procházky po tom šumavském podhůří, tak jsem byla tak zahanbena jeho botanickými znalostmi, tak mě to urazilo, že jsem si tajně, aby to on nevěděl, jednoho krásného dne opatřila příslušnou literaturu a celou zimu jsem v tom le-

žela. Využívala jsem své herecké paměti a učila jsem se. Na jaře, když jsme se Zdeňkem opět vyšli do přírody, jsem říkala - podívej, to je krásné, drchnička rolník A Zdeněk se divil - jak to víš?! A já spokojeně prohodila - já toho vím, to se ještě bude divit! Po chvíli vznikl spor, co kvete dřív, jestli úročník bolhoj nebo čičorka pestrá. Květenství mají skoro stejné, to je pravda, ale já vše věděla líp. Začala jsem sypat ty botanické názvy, latinské názvy a Zdeněk na mě jen vytřeštil oči. Snad jednou jedinkrát se mi nad ním podařilo takovým způsobem zvítězit.

Jenže nedávno jsem si uvědomila, že některé názvy ztrácím. Třeba název něčeho, co mi roste kolem celé zahrady, vidím to, vím, co to je, ale název je pryč, v zoufalství si říkám - ježiši, jak se tahle kytky jmenuje! Ajo, pchá! Naskočí to, ale je to ostuda. Já to prostě ztrácím, asi je to lehký nabyt, lehký pozbyl. Já jsem se ty botanické názvy opravdu naučila během jedné zimy. Je to ale k pláči, já nevím, jak je možné, že si pamatuju role. Pomyslela jsem si, až tohle přijde s rolemi, tak to bude, jak

říkával Zdeněk - loď, bok, ponorka, dno - to znamenalo, že je konec se vším. Kdybych neměla tu starou hlavu, která ledasco zapomíná, tak jsem mohla klidně pracovat v botanické zahradě, ale naštěstí mě ta paměť zrazuje, takže by to nešlo..."

(Ukázka z připravované knihy

Renáta Novotná: Jiřina Jirásková - Hvězdou z vlastní vůle, vydané vlastním nákladem.)

Foto **Miroslav Martinovský** a **Martin Novotný**

Jestli vás uvedená ukázka zaujala, můžete si knihu objednat na telefon: **723 009 811** nebo zaslat e-mail na: info@renatanovotna.cz.

Jiřina Jirásková s Renátou Novotnou ve zkušebně Divadla na Vinohradech

